

Sodno ocenjevanje osebnosti lahko temelji na zdravorazumskih domnevah, namesto da bi temeljilo na znanosti

Igor Areh

Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru

igor.arih@fvv.uni-mb.si

Povzetek

Forenzično ocenjevanje osebnosti mora biti utemeljeno na znanstvenih ugotovitvah, saj imajo lahko le takšna izvedenska mnenja sprejemljivo dokazno vrednost za sodišča. V Sloveniji so smernice za delo forenzičnih psihologov presplošne in niso vedno v skladu z mednarodnimi strokovnimi priporočili. Tako izvedenci nimajo konkretnih navodil, ki bi jih usmerjala k izdelavi znanstveno utemeljenih izvedenskih mnenj. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kateri psihološki testi se uporabljajo pri sodnem ocenjevanju osebnosti in v kolikšni meri se upoštevajo mednarodna strokovna priporočila s področja sodne psihologije. Preučenihi je bilo 166 sodnih ocen osebnosti, kar predstavlja večino izvedenskih mnenj v obdobju 2003 – 2018. Rezultati analize so pokazali, da so pogosto uporabljeni vprašljivi projekcijski testi. Izvedensko mnenje je najpogosteje izdelano z uporabo le dveh testov, pri čemer je vsaj eden projekcijski. Izvedenska mnenja ne vključujejo preverjanja hipotez, citiranja strokovne literature, navajanja seznama strokovnih virov in dokazovanja kompetentnosti izvedenca za izdelavo konkretnega izvedenskega mnenja. Testi in rezultati testiranja so omenjeni površno in nezadostno, brez omenjanja zanesljivosti in veljavnosti ugotovitev. Morebitno zavajanje s strani ocenjevanihi oseb se ne preverja. Mednarodna strokovna priporočila se ne upoštevajo in prevladuje uporaba odsvetovanihi nestandardiziranihi testov, ki so brez normativnih vrednosti in znanstveno sporni, saj ni prepričljivih dokazov, da z njimi merimo tisto, kar naj bi merili. Rezultati raziskave se bistveno razlikujejo od ugotovitev drugih podobnih raziskav v mednarodnem okolju in sprožajo resne dvome v strokovno verodostojnost slovenskih izvedenskih mnenj.

Ključne besede: sodno ocenjevanje, psihološki testi, izvedenska mnenja, metodologija, sodišča.

Citiranje:

Areh, I. (2020). Forensic assessment may be based on common sense assumptions rather than science. *International Journal of Law and Psychiatry*, 71, 101607. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2020.101607>